

Nro. 33.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétából, Kedden Aprilis 23 ik napján, 1811-ik

BCU Cluj esztendőben: iversity Library Cluj

B é t s.

Iut a' folyó Aprilis külömbkülömb szerentsét-
lenségekkel tette nevezetessé magát. — A' tábor
hídján kívül lévő fák között egy jó öltözetű,
valami 40 vagy 50 esztendős esmeretlen ember,
magát e' hónap' 10 kén agyon lőtte — A' külső
város kerülni kívül Waehring és Hernalis ne-
vű faluk között, egy valami 60 esztendős idejű
embert egy fára felakasztatva találtak meg.

Aprilis 8 dikán egy 63 esztendős korú nap-
számos ember, azon háznak kapuja mellett, mely-
ben lakott, zsebkészkenőjével magát felakasztot-
ta. A' ház' tulajdonossa meglátván az embert
hirtelen leoldotta, a' ki nem soká magához jött.
Eltávozván onnét az ő szabadítója, magát ugyan

azon helyenn és ugyan azon-módon felakasz-
totta: de ekkor sem lehetett meghalni szerentsé-
je, mert most is csak hamar leoldották. Próbát
tett harmadszor is. Ekkor se' érthette-el célját.
Hogy többször próbáljon nem engedték. Kér-
deztetvén, hogy miért untéletire így réá, azt az
okát adta, hogy a' felesége már néhány vers-
ben nem adott nékie pénzt palinkára. Azt a'
gondolatot hogy magát felakaszsa, néhány na-
pig főzte a' fejében. Hogy a' próbát tette, az-
előtt kevés minutákkal is jól felpalinkázta vólt
magát.

Egy falusi paraszt a' városba ismerősseinek
látogatásokra jövé, a' Roszau névű külső város-
ban megrészegedett, 's az ott folyó danavizibe
bukott. Szerentséjire egy *Gall Mihály* nevű, Col-
lorado (vólt Sztáray) Regimentjebéli Granaditos
meglátván, a' vízbe utánna ugrott, és szeren-
tsésen kihuzta, minekelőtte oda fulladi volna.

Két bársonymives legények Aprilis 14 dikén
éjjel, szóval özsze kapván, 's az egyik részeg
lévén, a' másikat egy késsel halálra döfte, 's az
ablakot kirontván azon kiugrott, hogy útát vesz-
tessen, hanem a' szaladás által magát elárúlta,
's tolvajnak tartatván elfogatott.

Bétsben valami 3000 mindenféle tsizmadia
legények találatnak. Ezeknek munkájok' bére
már régen jóval feljebb vólt emeltetve, de a'
mellyel még is sokak meg elégedve nem lévén
azon iparkodtak, hogy gazdáik ellen *in massa*
próbát tegyenek, és őket fizetéseknek ujonnan le-
jendő nevelésére kényszerítsék. Sokan találatnak
közöttök jobb gondolkodásunk is, melyből a'
következett, hogy husvéthétfün az ő közönsé-

ges szállásokon (Herberg), a' házban és az után
 össze sereglvén, ugyan ezen tárgy felett ta-
 nátskozni kezdettek; a' tanátskozás pofozódásra,
 tépelődésre adott alkalmatosságot. Valami 1500
 legények voltak jelen, a' kik a' házban, udvaron,
 és után egymást kiméltetlenül öklözvén, a'
 lármára sok nézők szerentsére politziai és ré-
 guláris katonaság is érkezett, a' melly a' kü-
 lömben letsendesedni nem akaró ifuságot, a'
 puskaágyak és bajonétok segedelmével néhány
 minuták alatt mint a' polyvát úgy elszélesztet-
 te. Vér nem omlott. A' lármanak gerjesztői
 azonközben elfogattattak, és érdemek szerént
 büntettetnek. — Ézt az egész történetet egyéb-
 eránt tsak azért hirdette-ki az egyik Bétsi Né-
 met újság, hogy hadd tudhassa a' közönség a'
 valóságot a' külömbkülömbféle nagyított hírtől
 megkülömböztetni.

Stiriából (Steyer országból) így irnak. —
 Valami 60-nig vagy 80-nig való falusi lakosok
 Stiriának Marburgi kerületében, Magyar ország-
 ra a' Strigani vásárra által menvén, jól ettek-
 ittak. Hazafelé való jötekben a' határszélen az
 Illovichi paszszusnál a' vámosok meg akarták
 őket vizgálni, hogy nints-e tilalmas portéka nál-
 lok, de ők nem engedelmeskedtek, sőt botra
 kapván, halállal fenyegették a' tobákgondvise-
 lőket, ha szabad általjövételt nem engednek né-
 kiek. Végre a' kordonörző 18 katonáknak kellett
 segítségre jöni, melyből a' lett, hogy ezek az
 engedetlenekkel össze tsapván, három paraszt
 megöletett, és többen sebet kaptak. A' lárma'
 indittói elfogattattak, és a' dolog szoros vizgá-
 lás alá vétetett.

Magyar Ország.

Debreczen Apr. 6-kán. Ezt a' tűz miatt már néhányszor inségre jutott szerentsétlen várost e' hónap 3-kán 6 óranyi idő alatt ismét hamuvá tévé tsaknem egy negyed részint a' tűz, a' melly déli 12 órakor a' Czeglédi utza' végén egy szántóvető ember' hazánál, még nem tudjuk mi módon kezdődött. Az Anna utza, a' Cath. templom az oskola házzal egyetemben, a' Piaristák Collegiuma, a' Distr. Tábla tanátszáza, a' dohányos magazinum, és így az egész Varga-utza, a' Ref. Oskola épületei, templom, és torony, a' fejer ló nevű vendégfogadóház, a' nyári theátrum, a' Nagy váradi utzának fele, a' Miklos utzának egyik sora, 25 száraz malmok, és valami 25 emberek, a' kegyetlen tűz' prédájává lettek.

Debreczen April. 9-kén. Alig kezdénk valamit a' 3 dik Aprilisi tűz által okoztatott rémülésből eszmélkedni, hogy tegnap dél utáni egy órakor ismét új tűz támadván, megmaradt házainkat is nagy részint hamuvá tévé. Ez a' Hatvani és Péter utzáknak egy egy részeket, 's majd az egész Mester-utzát. Valami 24 száraz malom megint hamuvá lett. A' két tűz után alig áll fenn a' városnak egyharmad része.

Nagy Britannia.

A' Német országi közönséges levelekben ilyen jegyzéseket olvasunk a' nem közönséges tziik-lyek között: — „Ha így megy (ugy mond) a' dolog, a' Britannus Birodalom és az Európai száraz föld nem soká két olyan egymástól elvált világot fognak formálni, hogy az ő lakosaik tsak annyit fognak egymásról tudni, mint az élők a' halottakról. Tsak történet, hogy vagy-

égszer valami olyan békességesebb szózatott hallhatunk Angliából, a' melly semmi tekintben nem közös azokkal az ütközetekkel, tengeri prédálásokkal, bankroterozásokkal, és parlamenti vetélkedésekkel, mellyeket a' Frantzia levelek tudunk engednek. Ez az oka, hogy most olyanokkal is megelégszünk, mellyeket másszor talám megvetettünk volna, a' milyen az itt következő is, a' mit az útasoktól, 's hadi fogságból haza jövő katonáktól hallottunk, tudniillik: a' Britannus nemzet még most is és mind végig kevély és állhatatos a' maga gondolkódása mellett. A' Frantzia birodalommal való féltelmes vetélkedésben is kiáltva hangoztatja ő most is a' maga kedves *Rule Britannidj*át, és a' mint látszik, elveszni kész inkább, mint ezen indúltról lemondani. Vannak ott is ellenkezők — van úgy nevezett *Oppositiv*, minthogy szabadság van — de az ilyenek, bólts akár bolond legyen, ellene áll a' nép-massa. A' kevesebb szám így kiáltoz — mi hanyatlás' állapotjában vagyunk — Erre a' több szám, a' massa, e'keppen felel — „mi emelkedünk, a' mi hatalmunk nevededik.“ — Így foly ez a' hanyatlás vagy nevededés felett való vetélkedés nem tsak a' politikát és kereskedést, hanem a' tudományokat és mesterségeket illető dolgokra nézve is a' Britannus birodalomban. Az Anglus levelek hosszú laistromban számlálják elő azoknak neveiket, a' kikkel nállok a' tudományok és mesterségek ezen új időkben ékeskedtek, 's a' melly nevekkel a' britanniai kevély hazafiúság, vagy hazafiúi kevélység' a' régibb idők felibe gondolja felemelni magát. Ha ezen név-laistromot olvassa

nállunk valaki, a' tűnik leg inkább szemibe, hogy sok olyanokat talál köztök, mellyeknek talám soha még híreket sem hallotta. Melly idegenné fog Anglia réánk nézve lenni, ha a' közte és köztünk való közösülés, így kettészakadva, még tsak tiz esztendeig tartani fog! — Azt leg alább vehetjük eszünkbe, hogy a' britanniai litteratúra még el nem virágzott, noha Angliában esztendőnek lefolyta alatt nem nyomtatnak annyi tutzett könyvet, mint nállunk szákez. Az ott kijött könyvlaistromok mutatják, hogy 1810-ben, tsak két kémiai, tizenyoltz oskolai és nevelésre való, három gazdasági, kilentz festést és rajzolás tárgyazó, tizenöt törvényes, négy fűvész, hat életleiró, kilentz természeti-historiai, geometriai és astronomiai, 's kilentz theatrális munkák nyomtattattak.

Kadixból egy útaxó érkezett Londonba, a' ki olyan hirt hozott, hogy elindúlása előtt bizonyos tudósítások érkeztek vólt Amérikábol Kadixba, a' felől, hogy már a' gozdrag Peru is egészen függetlenné tette magát. A' támadás *Limában* kezdődött, és onnét az egész országra vérontás nélkül széljel terjedett.

Portugallia.

Valami egy héttel ezelőtt olyan tudósítás jött vólt ki a' külső levelekben, hogy Londonba Telegrafusi rövid jelentés érkezett vólna Plymouthból, a' felől, hogy a' Portugalliai Frantzia fő vezér Marschal *Massena*, magát *Santarentól* vissza vontá volna. Ez a' tudósítás az ólta tsaknem egészen elhalgatódván, némelyek már hitelt sem kezdettek vólt néki adni, mint bizontalan hírenek. Az Aprilis 9-dikén költ Moni-

tör azonban egészen bizonyossá tévé azt. Ebben egy hadi tudósítás jött-ki a' Portugalliai armadiától, a' melynek ez a' summás foglalatja: —

„Az Eszlingi Herczeg Marsal Massena, Adjutánsa Parisba érkezett, a' ki *Celorikót*, a' hol akkór az armádia fő hadi szállása vólt, Mártz. 23 dikán hagyta oda. Febr. 28-dikán már minden élésmagazinumaink kiüressedtek vala. Azok, a' kik a' hadi szállásról 20 mértföldnyi távolságra eleséghajtás végett kiküldettek vala, már semmit nem találtak. Már Mártz. 1-ső napján a' kétszer - sülthöz (tzvibakhoz) kellett nyúlni, meliyel alig érhetette meg az armádia 14 napig. Az aratást bévárni e' szerént lehetetlen vala. Tsak e' három esetek valának hátra, mellyek között a' fő vezérnek választani lehetett, t. i. : —

„Vagy az Anglusokat meg kellett vólna Lisbona előtt az ő sántzaikban támadni, mellyet azonközben semmi hadi régulák a' sántz-rontó ágyuknak megérkezések előtt meg nem engedtek — vagy a' Tágus vizén a' tábort által szállítani, annak a' nagy országútan Sevillával és Madriddal közösülést szerezni, annak számára Badajoz várából ágyukat, Alentéjő tartományából pedig eleséget szerkeztetni, 's illy módon a' hadakozás linéáját egészen megváltoztatni, 'segy-szersmind a' Czesere vizén készült két hídvég sántzakat is védelmeztetni — vagy pedig harmadszor a' seregeket a' Mondegon által vinni, azokat Guarda felé vissza vonni, azoknak közösüléseket Ciudad - Rodrigóval helyreállítani, a' hol a' czipók és egyéb ruha magazinumok, munitzió, artillériai tartalék, és az armadia' kiütse vóltak, a' melly már hat hónapoktól fogva nem kapott vólt semmi hópénzt.“ —

„Mártz. 3-dikán az utolsora határozta magát a' fő vezér, t. i. hogy seregeit *Guarda* felé vissza inditssa. — Mártz. 4-dikén az egész bagázsia minden betegekkel egyetemben öszvérekre rakattattak és az armádia előtt két nappal előre útnak indittattak. Az Elchingeni Hertzegre, ki a' hátuljáró tsapatot vezérlette, a' bizatott, hogy tegyen seregével

Leyria felől olyan mozdulást, mint ha az ellenség' fekvését Cartaxónál meg akarná kerülni, hogy azáltal a' bagazsiának és betegeknek hata-
dasokra vagy két napi időt nyerjen. Az armádia hátulso tsapatja 10 dikben Pombalhoz érkezett, és az ellenség' elől jövő tsapatjával özsze tsapott. Szélső tsoportjaink magokat vissza von-
ván, az Anglusok' első tsapatja Pombal városá-
ba bement; itt Marschal Elchingen bajonéttal ráá
ütött; az Anglusok 4 vagy 5 száz, rész szerent
elesett rész szerent meg sebesedett embert vesz-
tettek. Nékünk 5 emberünk elesett, 18 sebet ka-
pott. — *(A' többi a' jövő árkusban következik.)*

Elegyes Dolgok.

A' Török és Orosz vezérek között Oláh országban
hathatósan kell folyni a' békességes aikuduzások-
nak, minthogy a' Pancsovai és Belgrádi tudósí-
tások szerent, *Cserny Gyögyát* is meghívta arra
az Orosz fő vezér Gr. Kamensky. Ugyan eztlát-
tátnak bizonyítani a' Lembergöl April. 10 dikén
indult tudósítások is, mellyek azt erősítik a'
Jassiból vett levelek után, hogy az Orosz armá-
diának egy része Moldovából megmozdulván,
Podolia, Volhynia, és Lithvánia felé takarodék.
Az ólta, hogy a' Frántzia seregek Északi
Német országon némelly tenger parton lévő
Pruszsus várakat, Stettint, Colberget t. i. fegyver-
sekkel jól megrakták, nem igen leinek az Anglu-
sok' látogatásától. Az ólta a' Pruszsus Pomerá-
niában is sok helyeken hozzá fogtak az Angliai
fabrikákból való áruportékáknak égetésekhöz.
Stettintöl nem meszsze Svinemindéböl Martz. 27-
kén írták, hogy ott az nap olyan tűzjáték tartá-
ton, a' milyent ott soha nem láttak. A' Fran-
tzia katonaság t. i. kerületet formált, a' melyben
az elvétetett Anglus portékák, leg alább két mil-
lion' érok, Frántzia és Pruszsus Biztosoknak sze-
meik előtt darabonként a' tűzbe hanyattattak.